

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1882. Första Kammaren. N:o 49.

Lördagen den 13 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Anmälades och bordlades Första Kammarens Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 8, angående väckt fråga om revision af stadgarne för det akademiska examensväsendet.

Fortsattes föredragningen af Riksdagens Särskilda Utskotts utlåtande N:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts till Utskottet remitterade nådiga proposition med förslag till förordning rörande lapparne i de förenade konungarikena Sverige och Norge.

*Förslag till
förordning
rörande
Lapparne
i Sverige och
Norge.
(Forts.)*

1—3 §§.

Godkändes.

4 §.

Herr Nyström: På grund af hvad jag första dagen, denna fråga handlades, anförde med afseende på nödvändigheten för lapparne att, dels i nödfall och dels då växande löfträd saknas, få till sina oundgängligaste behof begagna äfven barrträd, anhåller jag, att den nu föredragna §:n måtte erhålla följande lydelse, nemligen: "Under sin vistelse inom de trakter, som i 3 § omförmälas, ega lapparne i skog till husbehof utan ersättning endast taga torra träd och vindfällen, en och videbuskar, växande löfträd samt, der sådane ej finnas eller sådant oundgängligen fordras, äfven växande barrträd. Bryter någon häremot gifve billig ersättning, som bestämmes vid syn hvilken" o. s. v. Jag tror det vara nödvändigt att göra denna lilla rättelse i §, då lapparne aldrig, så länge codicillen varit gällande eller derförut från urminnes tider, varit förhindrade att taga äfven barrträd till husbehof.

Första Kammarens Prot. 1882. N:o 49.

Förslag till
förordning
rörande
Lapparne
i Sverige och
Norge.
(Forts.)

Herr Widmark, Henrik Adolf: För den, som varit i dessa nordliga trakter, förefaller det mindre underligt, att barrträd icke finnas omnämnda i denna §. De fjordar invid och dalgångar i hvilka barrträd växa, äro i norra Norge ganska få och i Tromsö amt kan barrskogen sägas förekomma ytterst sparsamt. Barrträd äro följaktligen, der de finnas, att anse såsom mycket värdefulla. Under sådana förhållanden och då den egentliga skog, som finnes i dessa trakter, består af björk — ty man kan ej, så som jag ofvan antydt, der tala om någon barrskogs bestånd — så anhåller jag om bifall till § oförändrad.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade Herr Grefven och Talmannen att derunder yrkats, dels att förevarande § skulle godkännas, dels ock, af Herr Nyström, att åt paragrafen skulle gifvas följande lydelse:

“Under sin vistelse inom de trakter, som i 3 § omförmålas, ega Lapparne i skog till husbehof, utan ersättning, endast taga torra träd och vindfällan, en- och videbuskar, växande löfträd, samt der sådana ej finnas eller sådant oundgängligen fordras, äfven växande barrträd. Bryter någon häremot gifve billig ersättning, som bestämmes vid syn, hvilken“ etc. (oförändradt till slutet af 1 mom.)

“Lapp, som faller eller tager träd af annat slag än ofvan är nämndt eller tager mer än till hans eget behof erfordras, straffas med böter, högst 40 kronor, der ej förseelsen efter allmän lag medför högre ansvar. Växande löf- och barrträd, som af Lapparne tagas för att användas till stängsel, skola“ etc. (oförändradt till slutet af § i Utskottets förslag).

Härefter gjordes propositioner enligt dessa yrkanden, hvarvid propositionen på godkännande af paragrafen med den af Utskottet föreslagna lydelsen förklarades vara med öfvervägande ja besvarad.

5 §.

Herr Nyström: Jag antyde första dagen, denna fråga behandlades, att en nöjaktig lösning af dess nu förevarande del skulle kunna vinnas på ett hvarken för staten eller för den fasta befolkningen eller för lapparne betungande sätt, om ett förslag i den riktning, jag nu skall taga mig friheten föreslå, blefve antaget. Jag tror att, då rättigheten att beta och begagna marken, land och strand, emellan Bottniska viken och hafvet vid norska kusten sedan uråldriga tider tillkommit lapparne, är det ett fel, att staten oupphörligen upplåtit mark samt tillåtit nyodlingar m. m. att upptaga för renarne förut tillgängliga områden. Jag anser därför, att ett tillägg till denna § kunde afvärja de värsta följderna af det onda, och får i sådant afseende föreslå, att § må erhålla följande förändrade lydelse:

§ 5. Genom rödning eller uppodling af jord eller uppförande af hägnader eller upplåtelser utan förbehåll för lapparnes rätt till renbete och nödigt skogs fång samt skyldighet för innehafvaren att sjelf

freda sina inegor och sin gröda, må lapparne ej beröfvas sådana gamla renmossar, som fortfarande äro för dem behöfliga eller förnärmas i sin nämnda rätt till bete och skogsfång.

Hafva sådana vägar redan blifvit på omförmälda sätt stängda eller hafva till enskilda blifvit upplåtne lägenheter, hvilka äro särdeles utsatta för intrång af renar och för betesrättens utöfvande behöfliga, skola sådana vägar och lägenheter genom statens försorg göras för lapparna tillgängliga till såvidt sådant för betesrättens utöfvande nödigt är.

Till bidrag i kostnaderna för de hägnader den fasta befolkningen åstadkommer och underhåller för att freda sina egor och sin gröda för intrång af renar, skola de afgifter användas, hvilka lapparne på grund af codiciller hittills varit skyldiga erlægga och hvilka därför fortfarande komma att utgå.

Herr Lagerstråle: Den siste talaren utgick ifrån det antagandet, att lapparne på grund af 1751 års gränsetraktat haft en utslutande rätt till bete och skogsfång å de trakter, der de haft sina vandringar. Vore så förhållandet, hade ju det intrång, som allt ifrån nämnde tid förorsakats af nybyggerna, också varit obehörigt. Men sjelfva denna utgångspunkt har aldrig varit erkänd hvarken på svenska eller norska sidan, utan endast rättigheten för lapparne att jemte öfrige inbyggare i landet begagna den mark, som der finnes. Man kan därför icke säga, att det är en öfverträdelse af codicillens innehåll, att under tidernas lopp upplåtelse skett å såväl norska som svenska sidan. Det måste erkännas, att sådant varit till men för lapparne; men det har varit till fromma för odlingen och icke stått i strid med någon bestämmelse i codicillen. Då man derjemte tager i betraktande, att de tillstötande områdena på norska sidan icke, såsom förhållandet är på svenska sidan, tillhöra staten, utan långt före 1751 öfvergått i enskild ego, så kan man ju lätt finna, att det skulle kräfva betydliga kostnader att genom statens mellankomst åt lapparne bereda samma utrymme åt norska sidan, som de hade der år 1751. En granskare af lagförslaget i Högsta Domstolen har visserligen antydtt, att, derest den ena staten icke finnes benägen eller i tillfälle att åstadkomma de härför erforderliga kostnaderna, skulle den andra staten deri deltaga. Jag vill dock hemställa, huruvida man med allvar kan föreställa sig, att inom representationen här i landet, ett förslag skulle kunna genomdrivas, som afsåge penningeanslag till betydliga belopp för att i grannriket inköpa jord och en del redan uppräjdade trakter i ändamål att åt renarne vid deras flyttningar bereda samma utrymme, som de hade år 1751. För min del motser jag, att en sådan framställning icke skulle få många "ja" för sig. Men det finnes andra sätt att genom beviljande af anslag underlätta de olägenheter, som för lapparne uppstått genom de under tidernas lopp verkställda odlingarne, eller genom de former, under hvilka man nu anser att deras flyttningar böra försiggå, dervid blifvit såsom ett viktigt moment förslaget att de skola utse *förmän* och *andre förmän*. Det må tillåtas mig uttala den åsigten att, om ett anslag, som icke behöfde vara sär-

Förslag till förordning rörande Lapparne i Sverige och Norge.
(Forts.)

*Förslag till
förordning
rörande
Lapparne
i Sverige och
Norge.
(Forts.)*

deles stort, ställes till vederbörande Konungens Befallningshafvandes disposition för att underlätta förmännens och andre förmännens verksamhet och göra dem mera villige att emottaga ett sådant uppdrag, skulle dermed beredas ett ganska verksamt gagn; och antagligen vore representationen villigare, att anvisa ett dylikt anslag än det förut antyddes. På grund af hvad jag nu anfört tror jag den föregående talarens förslag, ehuru mycket lappvänligt, dock icke vara praktiskt; och då den förevarande §:en under frågans behandling så väl på svenska som norska sidan blifvit ömsesidigt godkänd och det nu föreslagna torde vara det längsta, hvartill man kan komma i den åsyftade riktningen, anhåller jag om bifall till densamma.

Herr Nyström: Jag skall icke länge upptaga tiden, ty jag har icke tänkt mig, att det förslag, jag framställt, skall af Kammaren bifallas; men jag har velat till protokollet uttala, i hvilken riktning författningen enligt min tanke bör gå, på det att sådant möjligen må tjena till ledning, derest man i en framtid, då de flesta af oss nu närvarande icke längre finnas här, kan hafva ändrat åsigt i förevarande hänseende.

Hvad den siste talaren anförde, kan jag för min del icke gilla. Under den korta tid af 30 till 40 år, som jag tagit någon närmare kännedom om lapparnes förhållanden inom Norrbottens län, har det befunnits, att odlingen i de öfre trakterna haft föga framgång. De äldre kartor, som finnas i länets landtmäterikontor, utvisa också, att högst få ställen inom Lappmarken varit upptagna, då för omkring 100 år Baron Hermelin började sina nybyggesanläggningar. Marken var antagligen år 1751 så godt som öde på den svenska sidan ända till några mil från kusten och jag tror, att samma förhållande egde rum på den norska sidan. Derfor kunde det år 1751 stadgas, att lapparne skulle hafva lika rättigheter med öfrige undersåtar och dermed kan icke menas endast lappar, utan äfven de, som voro boende vid stränderna. Jag ser väl, att Utskottet, synnerligen i 28 §, kommit till den åsigten, att man bör inskränka lapparnes betesrätt derhän, att den icke blir större än norske lappars rättigheter, hvilket är en inskränkning, som åtminstone från svensk sida icke hade bort medgifvas. Mitt förslag afser emellertid, hvad den ärade ordföranden inom Utskottet också till en del medgaf böra ega rum, nemligen att de svårast belägna lägenheterna borde inlösas och att den servitutsrätt, som lapparne hafva å denna mark, borde genom statens försorg återlösas. Detta visar sig också vara nödvändigt, om vi se på Jemtlands karta, sådan den genom afvittringen blifvit bestämd. Der finnas många nybyggen midt i fjelltrakterna. Jag har gått öfver en del af dessa trakter och der var all den lilla odlingsbara mark, som fanns, upptagen. Det är klart, att när lappen i svårt väder icke kan uppehålla sig på fjellet, måste han gå ned i skogarne, och detta kan han ej göra utan att blifva antastad för ersättning af den bofasta befolkningen och intages i följd deraf utaf hat till denna. Mitt förslag åsyftar nu endast, att i framtiden man måtte finna det rättvist att åt lap-

parne åter förvärfva hvad dem med rätta tillkommer. Dertill fordras icke stora summor och i allt fall är det en gård af rättvisa.

Herr Asplund: Jag hyser ingen tvekan om, huru det af den siste talaren framställda förslaget skall af Kammaren emottagas. Det är så vidtgående och innehåller så farliga grundsatser, att jag föreställer mig, att Kammaren åtminstone icke utan återremiss skall våga antaga detsamma. Det är alltså icke af farhåga, att förslaget skall antagas, som jag begärt ordet, utan derföre att detsamma i viss mån ganska nära rör förhållandena i Jemtland. Redan i det utlåtande, jag såsom Konungens Befallningshafvande afgaf öfver det förevarande lagförslaget, påpekade jag, hurusom afvittringen inom Jemtland gått lapparne så nära på lifvet, att på vissa ställen till och med den fasta befolkningens inegor gränsade intill platser, der lapparne under vissa förhållanden måste vistas, och att derigenom ofta uppstod kollision dem emellan, enär det stundom var omöjligt för lapparne att afhålla renarne från åker och äng. Jag har äfven under ärendets behandling inom Utskottet fäst uppmärksamheten på dessa förhållanden; men har icke ansett, att frågan om en förändring derutinnan bör företagas i sammanhang med den nu förevarande, helst som i följd af lapparnes klagomål öfver afvittringen Kongl. Maj:t befallt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet att afgifva utlåtande i ämnet och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande med anledning deraf anhållit att få göra vidsträckta undersökningar för att tillse, om en rättelse må kunna göras i det syfte, som Herr Nyström nu föreslagit. Att nu inlåta sig på en lagstiftning derom, att ifrågavarande lägenheter skola inlösas af staten, det är enligt min tanke att gå väl långt, då man ännu icke hunnit anställa den omförmälda undersökningen.

Men förslaget innehåller i sitt första moment ändå farligare sater. Der föreslås följande: "genom rödjning eller uppodling af jord eller uppförande af hägnader eller upplätelser utan förbehåll för lapparnes rätt till renbete och nödigt skogsfång samt skyldighet för innehafvaren att sjelf freda sina inegor och sin gröda, må lapparne ej beröfvas sådana gamla renvägar, som fortfarande äro för dem behöfliga, eller förnärmas i sin nämnda rätt till bete och skogsfång." Detta innebär alltså att, ehuru genom afvittringen i Jemtland den fasta befolkningen fått sina egor sig tillagda utan förbehåll af någon bättre rätt för lapparne, såsom sedermera stadgats i afvittringsförfattningarne för Norrbotten och Vesterbotten, så skulle nu denna lag komma att säga, att sådan upplåtelse till den enskilde utan förbehåll må icke hindra lapparnes betesrätt på den enskildes egor. Det förefaller mig, som om Kongl. Maj:ts proposition icke gifve någon anledning till en sådan utsträckning, och det kan derför ifrågasättas, huruvida ett dylikt förslag kan grundlagsenligt framställas. Men i hvad fall som helst synes det mig vara en så granlaga och farlig sak, att jag föreställer mig, att denna Kammare, med den varsamhet, den alltid plägar iakttaga, icke skall gå in på förslaget.

På grund af hvad jag nu anfört och med åberopande af hvad

*Förslag til
förordning
rörande
Lapparne
i Sverige och
Norge.
(Forts.)*

*Förslag till
förordning
rörande
Lapparne
i Sverige och
Norge.
(Forts.)*

ordföranden i Utskottet redan förut yttrat, anhåller jag om afslag å den föregående talarens förslag.

Herr Nyström: Jag måste bekänna, att det var min afsigt att begära återremiss, och jag gör det nu i anledning af hvad Herr Asplund framdragit. Jag vill dock tillägga, att det verkligen är min afsigt med det utkast till förslag jag lemnat, att de mindre lägenheter, som ligga mycket olämpligt till för lapparne, men tillhöra enskilda och icke kunna utan kränkning af den enskildes rätt honom fråntagas, böra, då det är alldeles nödvändigt för att icke förhindra renarne att uppehålla sig på den trakten, af staten inlösas. Att detta stadgande bör komma in i denna lag är alldeles klart, ty eljest skulle det ju kunna hända, att vi särskildt å vår sida antoge en dylik bestämmelse, men att norrmännen icke å andra sidan medgifvit något sådant. Derfor är det nödvändigt, att detta stadgande inflyter i denna internationella lag.

Om upplåtelser för framtiden finnes icke ett ord sagdt i föreliggande förslag. Norrmännen kunna göra upplåtelser oupphörligt, tills de icke hafva en skogsfläck odisponerad utom å de fjelltrakter, som äro indelade uti distrikt. Det är för att förhindra detta, som jag anser, att samma villkor böra uppställas för framtida upplåtelser i Norge, som äro föreskrifna genom 1873 års afvittringsstadga i Sverige. Då blefve man någorlunda betryggad. Då jag emellertid icke, såsom jag förut nämnt, har något hopp om att mitt förslag skall antagas, har jag velat anföra detta till protokollet, och yrkar fortfarande återremiss.

Herr Widmark, Henrik Adolf: Denna 5 § handlar ju icke om något annat än beredande af renvägar. Om sådana vägar genom rödjuingar eller uppodlingar blifvit stängda, skola de, för den händelse de äro behöfliga för lapparne, åter göras trafikabla för dem. Den handlar alls icke om något annat än bibehållandet af de gamla renvägarne, på det lapparne må kunna komma från det ena stället till det andra samt fram till sina betesplatser. Att i denna § inlägga en del andra saker, synes mig vara alldeles olämpligt och oriktigt.

Här har den föregående talaren, om än på sidan om saken, talat om upplåtelser af jord i lappmarkerna och påstått, att det icke funnits några nybyggen derstädes förr än under Friherre Hermelins tid. Jag får då upplysa derom, att det var under Drottning Christina och Carl X Gustaf, som bebyggandet af lappmarkerna egentligen började, och detta med anledning deraf att de malmfyndigheter och silfveranledningar, man der funnit, skulle kunna bearbetas och tillgodogöras; och jag tror icke att de nybyggen, som Friherre Hermelin anlade i de iure närmast fjellen liggande delarne af Norrbottens läns lappmarker kommo till stånd eller länge egde bestånd, utan de voro, med undantag af ett ytterst ringa fåtal, snart sagdt från första anläggandet, att räkna såsom öde hemman.

Då det i denna § icke är fråga om annat, än att se till, att renvägarne icke blifva stängda och att, om de blifvit det, de åter

skola göras för lapparna tillgängliga, samt ett sådant stadgande är ytterst nyttigt och nödvändigt, får jag anhålla om bifall till paragrafen oförändrad.

*Förslag till
förrådning
rörande
Lapparne
i Sverige och
Norge.
(Forts.)*

Herr Ekström: Det projekt, hvarmed den ärade talaren här bakom mig sysselsatt Kammaren, afser förhållanden, som alldeles icke beröras af denna lag; det åsyftar åtskilliga svårigheter inom Jemtlands län, men denna lag är afsedd att ersätta codicillen och afhjelpa svårigheter, som vid lapparnas flyttningar mellan rikena kunna uppkomma. Då, enligt Konungens Befallningshafvandes i Jemtlands län utlåtande till Kongl. Maj:t 1879, norska lappar icke, eller åtminstone icke i något afsevärdt antal, flytta till de jemtländska lappområdena, kan jag icke finna, att vi hafva den ringaste anledning att sysselsätta oss med de jemtländska förhållandena, hvilka redan äro genom den laga kraft vunna afvittringen bestämda med afseende å lapparna. Dessa hafva fått vissa renbeten och fjell för sig afsatta, och äro antagligen dermed fullkomligt belåtna; men om så skulle skett, att dessa platser blifvit allt för inskränkta och begränsade, kan det ju hjälpas genom ensidigt svensk lagstiftning och har icke att göra med denna lag.

Jag anhåller om bifall till paragrafen.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes propositioner, först på godkännande af den ifrågavarande paragrafen och sedan derpå, att densamma skulle till Utskottet återförvisas, och förklarades den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

6 och 7 §§.

Godkändes.

8 §.

Momm. a)–d).

Godkändes.

Mom. e).

Herr Nyström: Jag ber att få tillkännagifva att jag alldeles icke kan förlika mig med den sista delen af det nu upplästa momentet, nemligen orden "hvarvid han, om skäl dertill finnes, eger att å nämnda Lappars vägnar ingå förlikning angående såväl skadeersättning som syne- och rättegångskostnader". Jag anser detta vara alldeles oförenligt med grunderna i den svenska lagstiftningen och yrkar att dessa ord måtte utgå.

Herr Ekström: Den förmanen i denna paragraf tillagda rätt, att å lapparnes vägnar vid vissa tillfällen ingå förlikning såväl i afseende å skadeersättning som syne- och rättegångskostnader, har an-

*Förslag till
förrådning
rörande
Lapparne
i Sverige och
Norge.
(Forts.)*

setts för honom vara en befogenhet af ganska stor praktisk betydelse. Den innefattar rättighet för honom att handla å lapparnes vägnar, och denna rättighet kan väl synas icke stå i ett rätt samband med i allmänhet gällande rättsnormer, som stadga att ingen må annans sak förlika; men om man betänker, att dessa förmän skola utses af lapparne och bland lapparne sjelfva för att vara deras ombud i de fall lagen föreskrifver, må man väl kunna antaga, att det val, som fallit på förmannen, innebär en sådan fullmakt å deras vägnar. Förmannen skall jemte de öfrige lapparne vara medansvarig för all skada, som kan af renarne förorsakas, och måste således vara lika med de öfrige intresserad att söka förekomma sådan skada, och, der sådan timat, söka få reda på den, genom hvars renar skadan blifvit förorsakad. Förmannen kommer antagligen att väljas bland dem, som hafva det största antalet renar och gjort sig kända för att vara de mest pålitlige och ordentlige; och då det i allt fall på grund af den gemensamma ansvarigheten är nödvändigt för de fast boende i Norge, att det finnes en viss person, mot hvilken de kunna göra sin talan gällande, torde icke några betänkligheter möta att i ett rent praktiskt syfte stadga den föreskrift, lagen i detta fall innehåller. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att hvad här menas med förlikning icke är hvad man i dagligt tal på svenska språket menar med en förlikning eller en uppgörelse i godo. Detta synes af § 11, der det på norska språket heter: "Inden Forretningen slutter, skal Administrator søge at tilvebringe Forlig mellem Parterne. Indgaaes Forlig, har dette samme Virkning, som om det var indgaaet ved Forligelseskommissionen."

Detta ord "Forlig" har i Norge, efter Forligelseskommissionernas införande derstädes, en helt annan betydelse och begagnas endast om sådana, mellan tvistande parter formligen ingångna, skriftligen upprättade föreningar, hvilka hafva samma kraft som laga kraftvunnen dom.

Jag yrkar bifall.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på momentets godkännande i sin helhet och sedan på momentets godkännande med utelemnande af slutorden "hvarvid han, om skäl dertill finnes, eger att å nämnda Lappars vägnar ingå förlikning angående såväl skadeersättning som syne- och rättegångskostnader"; och förklarades den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Mom. f) och sista stycket.

Godkändes.

10 §.

Godkändes.

11 §.

Herr Nyström: I denna 11 paragraf står bland annat, som nyss upplästs, att kallelse till der föreskrifna syner skall ske "senast dagen före förrättningen, om den som kallas skall, uppehåller sig inom 20 kilometer från förrättningsstället." Uppehåller han sig på längre afstånd derifrån, blifver kallelsetiden förlängd med 24 timmar för hvarje fulla 20 kilometer. Aldrig har väl någon ansetts vara lagligen kallad till syneförrättningar eller andra offentliga åtgärder, efter att blott dagen förut hafva erhållit del af kallelsen, isynnerhet om han är 2 mil afstågen från förrättningsstället. Hvar och en kan väl tänka sig, att det kan möta sådana svårigheter att färdas dessa 2 mil, särdeles för den som är gammal och icke rask, i skog och mark öfver fjell och dalar och vattendrag, att det kan vara nästan omöjligt att i tid hinna fram. Jag kan icke förstå, hvarför en så stor brådska är nödvändig eller hvarför en så ovanlig rättegångsordning skall behöfva införas i denna lag, att man kan inom 24 timmar kallas till en förrättning och 20 kilometer räknas för en dags vandring. Jag har sjelf varit ute på vandringar i obanade trakter. Det händer ofta, att man icke kan gå 20 kilometer om dagen, fastän man är i sin fulla vigör; och det kan också hända, att man icke kan komma öfver vattendragen, utan flerstädes, der icke båtar eller broar finnas, måste bygga flottar af befintliga barrträd, om man får taga sådana, eller, om man icke det får, såsom nu blifvit beslutadt, vada eller simma öfver dem. Jag hemställer således, om det icke vore billigt och rättvist, att åtminstone förlänga den tid, som här är utsatt, till dubbelt så lång tid, det vill säga att man skall hafva fått del af kallelsen två dagar före förrättningen och får således 48 timmar på sig, om man bor 20 kilometer från förrättningsstället. Jag yrkar en sådan förändring i förslaget.

Herr Hasselrot: Med anledning af den siste talarens anförande, deri han till att börja med yttrade, att han icke kände något förhållande, då man vore skyldig tillstädeskomma efter så hastig kallelse som *en* dag förut, ber jag få påpeka, att enligt svensk lag i brottmål hvar och en är skyldig att genast svara personligen. Således är denna föreskrift icke strängare än liknande föreskrifter i vissa andra fall. Tiden synes mig föröfrigt icke vara så kort tilltagen, att den icke kan under vanliga förhållanden vara tillräcklig. Två mil om dagen är väl icke mer, än att den, som är van och förtrogen med trakten, kan hinna att tillryggalägga dem utan svårighet. En person, som har väl reda på ortförhållandet inom distriktet, vet väl, hvilka vägar han skall taga; och här är det ju fråga om förmannen eller andre förmannen, personer som måste antagas framför andra ega en sådan förtrogenhet. Uppenbart är att det är angeläget, att en skada af denna beskaffenhet blifver så fort som möjligt synad och undersökt, på det man må kunna bestämma dess värde. Af dessa praktiska skäl anhåller jag om bifall till paragrafen.

Herr Ekström: Jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att hvad som stadgas i denna och de båda följande paragraferna uteslutande afser förhållanden i Norge, och att det tillkommit för att be-

*Förslag till
förordning
rörande
Lapparne
i Sverige och
Norge.
(Forts.)*

Förslag till
förordning
rörande
Lapparne
i Sverige och
Norge.
(Forts.)

reda en enklare form, till stor lättnad för lapparna, för behandlingen och afgörandet af alla dessa ersättningsfrågor. De betänkligheter, som Herr Nyström framställt, i det man skulle behöfva bygga flottbroar och andra kommunikationsanstalter för att komma fram, förfalla alldeles, då man betänker, att här endast är fråga om de trakter, der distriktsindelning egt rum. Endast der skola dessa bestämmelser blifva verksamma och gälla. Distriktsindelningen sker efter naturliga förhållanden, och distriktena begränsas af berg, vattendrag eller dalgångar, men äro alldeles icke af så stor omfattning, att några så stora vattendrag inom desamma behöfva passeras, att särskilda flottbroar erfordras för att komma öfver från den ena stranden till den andra.

Jag anhåller om bifall till paragrafen.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på paragrafens godkännande i oförändradt skick och sedan på paragrafens godkännande med den af Herr Nyström föreslagna ändring, att ordet "dagen" näst framför orden "före förrättningen" utbyttes mot "två dagar" samt att talet "24" näst framför "timmar" utbyttes mot "48"; och förklarades den förra propositionen vara besvarad med öfvervägande ja.

12—23 §§.

Godkändes.

24 §§.

Herr von Möller: Denna § tillerkänner således äfven andra än lappar rätt att låta sina renar beta med dem. Det säges nemligen i denna förordning att med lapparnes renar förstås icke allenast deras *egna* utan ock *andras* renar, hvilka äro under deras vård. Man har här, enligt min åsigt, utvidgat codicillens föreskrift, ty denna handlar blott om rätt till bete åt *lapparnes* renar, men nu tillåter man andre svenskar, de må vara nybyggare eller ledamöter af Första eller Andra Kammaren, att åtnjuta betesrätt för sina renar, när de vaktas af lappar. Kan det vara rätt att lemna nybyggarne denna företrädesrätt, och blir en sådan tillåtelse till fördel för lapparne? Jag vet mycket väl, att man skall säga, att lapparne kunna hafva förtjenst af att vakta andras renar, och jag har till och med hört sägas, att det skulle kunna åstadkomma en vänskapligare beröring mellan lapparne och nybyggare samt andra svenskar, men erkännas måste dock att ett stort antal af de renar, som lapparne nu hafva i sina hjordar, lätteligen alltmer kunna komma att öfvergå i andra svenscars besittning och lapparne på så sätt så småningom blifva förvandlade till herdar åt svenska renegare. Den inkomst, som en lapp såsom renvaktare har, varierar. En ledamot har sagt mig att det vanligen är 50 öre per år för hvarje ren. Det tyckes vara ganska billigt pris. Jag har hört en annan säga att det till och med skulle kunna gå upp till en krona. Huru det nu än må vara är

detta blott en ringa inkomst, då renkalvfen för sin utveckling behöfver, såsom här är sagdt, fem års skötsel. Utskottet har icke antagit denna § fullt såsom den återfinnes i Kongl. Maj:ts proposition. I andra momentet står det (enligt Kongl. Maj:ts proposition):

“Bofaste renegare hafva, såvida de hålla sina renar under egen vård, i afseende å dessa samma rättigheter och skyldigheter som Lapparne“.

Här har Utskottet tagit bort ordet “renegare“ och i stället satt dit ordet “lappar“. Man har icke vågat tala ut så öppet att svenska renegare ega rätt att sjelfve vakta sina renar. Dertill berättigar icke codicillen, som ännu är gällande. Jag har icke hört att så skett och tviflar på att den svenske renegaren gör sig till renvaktare, då han kan hafva de stackars nomaderna till sin tjänst och göra sig till deras herre mot en obetydlig betalning. Vore denna § skrifven för renarnes bästa, à la bonne heure, då skulle jag icke hafva något emot den, men den är icke skrifven för renarne, utan för lapparne. I andra momentet står det vidare: “— — när de sjelfve vakta sina renar — —“; i Kongl. Maj:ts förslag står det “— — såvida de hålla sina renar under egen vård — —“. Det ligger en förskräcklig skillnad mellan att “sjelf vakta sina renar“ och “hålla sina renar under egen vård“. De bofaste lapparne äro således, såvida de icke sjelfva vakta sina renar, beröfvade de rättigheter, som tillkomma andra lappar. Jag kan icke förstå orsaken härtill. Om någon behöfde renvaktare, vore det väl de bofaste lapparne. Den bofaste skall dock *sjelf* vakta dem. Jag anser att detta första moment icke borde i författningen hafva intagits och att det gifver ett nytt uppslag, hvilket, enligt min åsigt icke är nyttigt och som kommer att så småningom göra detta folk till de svenska reneegarnes herdor. På grund häraf får jag an hålla om afslag å detta första moment.

Herr Lagerstråle: Jag föreställer mig att bland lapparne eger enahanda förhållande rum som bland andra samhällsmedlemmar; att nemligen de finnas som äro förmögna och de som icke hafva jemförliga tillgångar med dessa. Så länge lapparne under äldre tider bestodo af särskilda familjer, som höllo tillsammans och der renarne egdes af familjen eller familjefadern ensam, behöfdes icke annat för lapparne än tillstånd att med sina egna renar få flytta mellan rikena; men under tidernas lopp har utbildat sig det förhållandet, att det finnes lappar som icke ega egna renar och icke förmå att köpa sig renar. Det är icke nog att hafva 2 eller 3 renar, det behöfves åtminstone många tiotal eller hundratal af renar för att bilda en renhjord, som kan uppehålla en lapp helt och hållet. Vi finna då att när den förmögne lappen, som har rikligt antal med renar, icke vill antaga denne andre lappen i sin tjänst och denne senare saknar utväg att skaffa sig egna renar, han icke kan hafva annat medel för sitt uppehälle än att antaga till vaktande renar, som af andra personer inköpts och stälts under hans vård. Jag kan icke finna att det bör vara förbjudet för lapparne att skaffa sig samma möjlighet till uppehälle genom andras förslag, som finnes å alla andra näringsområden

*Förslag till
förordning
rörande
Lapparne
i Sverige och
Norge.
(Forts.)*

Förslag till
förordning
rörande
Lapparne
i Sverige och
Norge.
(Forts.)

inom samhället. Om man skulle förbjuda dessa lappar, som sakna utväg att sjelfva förvärfva sig renar, att få med andras renar vandra öfver fjellen, hvad skulle de taga vägen? Jag kan icke förstå annat än att de skulle komma på allmänna fattigvården. Icke lära de rika lapparne, som icke vilja taga de fattige i sin tjenst, vilja försörja dem. Hvem skall då göra det? Om han kan finna sin lifsbergning med att taga andras renar i sin vård, hvad har skett för ondt? Antalet af lapparne har icke ökats, ty han väger icke mera i räkningen därför att han icke har egna renar utan sköter andras. Det är alltid en gifven sak att om renar skola föras mellan begge länderna öfver riksgränsen, det icke kan vara annat än någon nybyggare skulle kunna föra renarne fram och tillbaka mellan rikena utan lapparens bistånd.

Fastän år 1751 icke funnos andra lappar än sådana, som hade egna renar, så hafva förhållandena derefter utvecklats så, att det nu finnes en medelklass, som icke är sjelfgande. Jag får därför anhålla om bifall till första momentet.

Det senare momentet afser förhållanden som uteslutande förekomma i Norge. Der har vid en del af fjordarne folk af lappsk härkomst blifvit bofasta, men bibehålla reuskötsel såsom näringsfång. Dessas renar gå på vintern öfver fjellen med de svenska lapparne, men på sommartiden hafva de dem i närheten af sin bostad och under sin egen bevakning. Det är för att åt dem bibehålla rättigheterna och för att ålägga dem skyldigheterna, som finnas för de nomadiserande lapparne, som detta moment har tillkommit. Då det inom Utskottet uppstod en viss betänklighet att bibehålla benämningen "renegare" just för att icke utsträcka möjligheten för andra än lappar att vara bofasta på ett ställe och dock hafva renhjordar, insattes ordet "lappar", under antagandet, att de, som voro af lappsk härkomst, äfven fälls under begreppet "bofaste lappar". Skilnaden i uttrycken "— — hålla sina renar under egen vård — —" och "— — sjelfve vakta sina renar — —" iaktogs för att vinna i det språkliga uttrycket den enhet, som af en ledamot här ansetts önskvärd. Det står i den norska texten "— — sjelfve vogte sine rener — —" och detta har öfversatts med "— — sjelfva vakta sina renar — —". Då man gjorde en förändring i öfrigt af detta moment, ansåg man sig böra göra språket i båda lagförslagen så lika som möjligt. Var detta ett fel, är det emellertid ett fel som begåtts i den bästa mening. Att här i orden "— — sjelfve vogte sina renar — —" skulle ligga, att jag *personligen* skulle gå på betesmarken med dem, tviflar jag på, och jag tror icke att dessa ord vid tillämpningen skola så tolkas. Jag anhåller om bifall.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen att, när olika yrkanden framstälts endast i afseende på paragrafens första moment, han funne lämpligast att göra propositioner särskildt rörande första momentet och särskildt beträffande andra momentet.

Herr Grefven och Talmannen yttrade vidare, att i afseende på paragrafens första moment vore under öfverläggningen yrkadt dels bifall till Utskottets förslag, dels afslag derå, hvarefter propositioner gjordes enligt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till Utskottets berörda förslag vara med öfvervägande ja besvarad.

*Förslag till
förordning
rörande
Lapparne
i Sverige och
Norge.
(Forts.)*

Härefter framställdes proposition på godkännande af paragrafens andra moment, och förklarades denna proposition vara med ja besvarad.

25 §.

Godkändes.

26 §.

Herr Casparsson: Då Kammaran synes vara trött både på lappar och renar, skall jag icke vara vidlyftig. Jag inskränker mig till att på de grunder jag i min reservation anført yrka afslag på den ifrågasvarande paragrafen, och jag gör det så mycket hellre som denna paragraf icke utgör någon nödvändig beståndsdel af det föreliggande förslaget. Här stå vi icke längre på den traktatsenliga grunden, ty något stöd i codicillen tror jag icke härför skall kunna hemtas. Detta blir ett legaliseradt undanträngande af lapparne, och derom vill jag icke vara med; och anser åtminstone någon röst inom Första Kammaran bör höja sig deremot. Jag åberopar för öfrigt min reservation.

Herr Nyström: Jag instämmer i allo med den föregående talaren; jag gör det så mycket mera, som det har kommit in i denna § ett par ord, hvilka verka derhän, att lapparne skola ovilkorligen undanträngas mer och mer, tills de snart sagdt icke hafva något annat qvar än fjelltrakterna i Tromsö amt. Det står i paragrafen "— — eller inne i landet — —". Detta var icke föreslaget af 1866 års komité och bestreds också af den ledamot deraf, som var här vid riksdagen 1871, nemligen framlidne landshöfdingen Bergman, såsom för lapparne högst menligt. Äfven jag tror, att det vore högst menligt för dem, om dessa ord finge stå qvar. Hvad hindrar att man så småningom tager bort Trondhjems, Nordlandens och södra delen af Tromsö amt? Jag tror att så verkligen är afsigten med det föreliggande förslaget. Att öarne gå bort, det är alldeles gifvet och detta sker kanske snart nog efter detta förslags antagande. Der är dock icke obetydligt bete för renar; der har varit 8,000 à 10,000 renar om året. Om paragrafen uteslöts i sin helhet vore jag mest belåten, men för den händelse det icke låter sig göra, yrkar jag att orden "— — inne i landet — —" må utgå.

Herr Ekström: Jag ber att få fästa uppmärksamheten på att lydelsen af 1 momentet i 26 §, mot hvilket opposition blifvit gjord, är ord för ord lika med § 25 i det förslag som 1871 af Första

Förslag till
förordning
rörande
Lapparne
i Sverige och
Norge.
(Forts.)

Kammaren antogs. Ingen inskränkning har blifvit gjord, utan bestämmelsen innefattar precis detsamma, som då godkändes. Jag vill icke ingå i något bemötande af hvad som å motsidan anförts, men då det yttrats, att det vore blott 8,000 à 10,000 renar, som betade på dessa öar, så får jag säga att detta är ett misstag. Enligt de uppgifter, som lemnats af agronomen Haukland, lemnar ensamt ön Senjen bete för 10,000 renar. Jag yrkar bifall.

Sedan öfverläggningen härmed slutats, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att i afseende på förevarande paragraf blifvit under öfverläggningen yrkadt, dels att den skulle godkännas i oförändradt skick, dels, af Herr *Nyström*, att densamma skulle godkännas med den ändring, att orden "eller inne i landet" utginge, dels ock, af Herr *Casparsson*, att paragrafen skulle afslås.

Härefter gjordes propositioner enligt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på paragrafens godkännande i oförändradt skick vara med öfvervägande ja besvarad.

27 och 28 §§.

Godkändes.

29 §.

Herr *Casparsson*: Jag har visserligen reserverat mig mot den föreslagna paragrafen, men då lagen i öfrigt har blifvit antagen såsom den af Utskottet blifvit föreslagen och då "åndan kröner verket", tycker jag verkligen att paragrafen med den af Kongl. Maj:t föreslagna lydelsen skulle utgöra ett värdigt slut på hela lagen; hvarför jag, med frånträdande af min reservation, yrkar bifall till den af Utskottet tillstyrkta lydelsen af paragrafen.

Herr *Lagerstråle*: I afseende på första momentet har jag icke något att yrka annat än bifall till detsamma. I afseende på andra momentet har, såsom synes af betänkandet, en reservation blifvit afgifven af åtskilliga medlemmar af Utskottet. De skilja sig icke i sak från hvad Utskottets pluralitet föreslagit, utan vilja endast göra en *mera tydlig* bestämmelse af hvad Kongl. Maj:ts förslag innehåller. Jag får därför anhålla om bifall till den reservation som i afseende å andra momentet är afgifven.

Grefve *Mörner*: Under åberopande af hvad jag förut i denna debatt anført med afseende på 29 §, vill jag icke framställa något yrkande, men inlägga min reservation. Om det gått mig emot, om åtgärder blifvit vidtagna, hvilka jag icke godkänner, utgör detta för mig åtminstone icke något skäl att frånträda de åsigter, jag hyser och omfatta andra. Det är icke något, som verkar mindre gagneligt än att uti en debatt, likasom ombyta åsigter, och yrka bifall till hvad

man bestridt och i sjelfva verket fortfarande bestrider. Jag har såsom sagdt, icke något yrkande att framställa, men anmäler min reservation mot denna paragraf, som jag icke anser vara gagnelig eller på något sätt betrygga lapparnes intresse.

*Förslag till
förordning
rörande
Lapparne
i Sverige och
Norge.
(Forts.)*

Herr Nyström: Då nu den sista paragrafen föreligger, ber jag på förhand om ursäkt, därför att jag upptagit och ännu upptager Kammarens dyrbara tid. Jag vill blott tillägga några ord. För mig synes denna paragraf icke kunna blifva lyckobringande för lapparnas framtida välfärd. Den stadgar, att efter 13 års tid ny lag angående lapparna skall kunna träda i kraft på ömse sidor om gränsen. Dessa lagar skola då bildas på de grunder, som här äro föreslagna, antingen enligt Utskottets förslag eller enligt reservanternas. I dessa hufvudgrunder står bland annat, att lapparna från det ena landet icke skola förhindras att inom det andra landet åtnjuta samma rättigheter som tillkomma lapparna på den sidan om gränsen. Följaktligen komma våra svenska lappar, som kanske fortfarande komma att bibehålla sig vid samma mängd och fortfarande hafva samma antal renar som nu, få lof att nöja sig med den lag, som norrmännen stiftat för sina egna lappar. När man känner, att i Norge finnes ett högst obetydligt antal lappar, att renarnes antal derstädes är föga stort och att norrmännens innersta önskan är, efter hvad man kan antaga, att så fort som möjligt blifva af med sina renar eller att få dem öfver gränsen eller ned i kustlandet, måste man antaga, att denna föreskrift skall hafva till följd att våra svenska lappar kanske inom ganska kort tid icke skola kunna hafva någon utsigt att vara i Norge.

En annan punkt i denna paragraf upptager bland grunderna för den framtida lagstiftningen i detta ämne, att de i denna förordning lapparna tillförsäkrade rättigheter till bete, jagt, fiske, skogsfång och renvägar icke må inskränkas eller upphävas. När jag nu med full säkerhet tror, att icke vi och icke de som komma efter oss på 10 år och icke heller lapparna kunna på något sätt blifva nöjda med den inskränkning i deras betesrätt, som genom denna författning blifvit gjord, förefaller det mig svårt att kunna godkänna denna allmänna grund, som blifvit här uppställd, och hvilken skulle göra att dessa rättigheter icke i framtiden skulle få förändras på något sätt. Liksom den föregående talaren protesterar jag därför emot det slut, hvartill Utskottet och reservanterna kommit i denna 29 paragraf, och yrkar, att densamma måtte ändras till hvad 1871 års Riksdags Lag-Utskott föreslog nemligen i 28 §: "Denna förordning träder i kraft under vilkor att enahanda stadgande meddelas i Norge, och då från den dag, Konungen för båda rikena bestämmer. Den förblifver gällande till dess tolf månader förlutit från den dag, då dess bestämmelser blifvit från någotdera rikets sida uppsagda, hvilket dock ej må ske förr än åtta år — jag föreslår här *åtta* i stället för *fyra*, såsom det var år 1871 — efter förordningens trädande i kraft. Skulle, inom tolf månader efter det uppsägningen skett, andra ömsesidiga stadganden i detta ämne icke blifvit inom båda rikena antagna, skall första bihanget eller codicillen till gränsetraktaten af $\frac{7}{18}$ Oktober 1751, som

*Förslag till
förordning
rörande
Lapparne
i Sverige och
Norge.
(Forts.)*

medan denna förordning är gällande blifver utan verkan, åter träda i kraft.“

Herr Widmark, Henrik Adolf: I denna 29 § äro hufvudgrunderna för de bestämmelser, som finnas intagna i de särskilda paragraferna i det nu genomgångna lagförslaget, upptagna. Det bestämmes här, att, för den händelse någon ny lag kommer att stiftas, den skall vara bygd på de i paragrafen angifna grunderna, och dessa grunder äro i allo öfverensstämmande med de grunder, som i det nu genomgångna lagförslaget äro intagna. Äfven finnes här stadgadt, att de i denna förordning lapparne tillförsäkrade rättigheter till bete, jagt, fiske, skogsfång och renvägar icke få inskränkas eller upphävas. Men då i denna paragraf ingenting finnes föreskrifvet i fråga om betesrätten för de lappar, som under hvilken årstid som helst beta sina renar å fjällen på ömse sidor om riksgränsen, har jag funnit mig föranlåten att förena mig i den af Herr Lagerstråle afgifna reservation och anhåller derföre att paragrafen måtte få den ordalydelse nämnda reservation innehåller.

Herr Bergman: Då de rättigheter, som tillförsäkrats lapparne, genom Finlands afträdande gått till stor del förlorade, så att norrmännen i väsentlig mån gått förlustige desamma, hafva också de förhållanden, som lågo till grund för 1751 års codicill derigenom på väsentligt sätt rubbats. Norrmännen skulle derföre med fullt skäl kunna stifta en lag för sig sjelfva, då de blifvit beröfvade de fördelar, som förut varit dem tillförsäkrade. Jag tror dock, att 29 §:s andra moment med de tillägg och förändringar, som reservanterna föreslagit, helt säkert kommer att förebygga en sådan särskild lagstiftning. Om deremot genom en sådan särskild lagstiftning det skulle blifva lapparna förbjudet att föra sina renar uppå norsk mark och vidare ned till kusten samt att der qvardröja under månaderna Maj—September, vore i och med detsamma tillintetgörelse-domen uttalad öfver våra svenska nomaders existens. De, som här tro, att det ligger i vår makt att kunna antaga och förkasta hvilka bestämmelser som helst, utan att taga hänsyn till norrmännens rättigheter och deras välgrundade intressen, skola i sinom tid erfaras, att de djupt misstagit sig i omförmälda hänseende. En förändrad lagstiftning, hvilken förvandlar det nuvarande oefterrättstillståndet till ett för både svenska och norska lappar bättre tillstånd, är af högsta behovet påkallad. Skall deremot en lagstridig utöfning af makten fortfarande regera, kan den rätt så gerna framträda i sin ohöjda gestalt som skyld i trasorna af en föråldrad och allt annat än tidsenlig traktat. Då våld och orätt herrska och rätt ligger nere i dessa aflägsna bygder, så må man fråga, om det icke vore skäl, att ändtligen se den svagare parten till godo genom antagande af en lag, som icke allenast lemna många bestämda hållpunkter för lagstiftningen, utan äfven så ordnar rättsförhållandena mellan de särskilda folkstammarna och de olika nationaliteterna, att de stridande parterna å ömse sidor kunna finna sig föranlåtna att låta vapnen falla och frid och ordning och enighet

aflösa det orättstillstånd, som hitintills så menligt inverkat på lapparnes sträfsamma och bekymmerfulla lif. Under den lifligaste öfvertygelse att många och stora fördelar skola beredas våra nomader genom det nu föreliggande lagförslaget får jag vördsamt anhålla om bifall till Utskottets förslag med iakttagande, särskildt hvad den 29 § beträffar, af de förändringar, som innefattas i Herr Lagerstråles m. fl. reservation.

*Förslag till
förordning
rörande
Lapparne
i Sverige och
Norge.
(Forts.)*

Herr Casparsson: Då det uppstått en liten diskussion om denna paragraf, ber jag att få lemna några bidrag till historiken om densamma. Vid frågans behandling i statsrådet den 24 September 1880, omfattas den princip, att lagen skulle kunna ensidigt af ettdera riket uppsägas. Efter det Högsta Domstolen i ämnet afgifvit yttrande, beslöts i sammansatt svenskt-norskt statsråd den 8 December 1881 att lagen skulle hvila på den *motsatta principen*, nemligen att han icke skulle få af ettdera riket ensidigt upphävas, utan att dertill skulle erfordras båda rikenas samtycke. I sammansatt svenskt-norskt statsråd den 13 Januari 1882 beslöts åter med frånträdande af denna princip, att lagen skulle kunna ensidigt af ettdera riket upphävas. Jag vill framhålla detta vacklande mellan olika principer, oaktadt Herr Chefen för Justitiedepartementet förklarar att han fortfarande ansåge den af Högsta Domstolen uttalade åsigt om behöfligheten af båda rikenas samtycke till lagens ändrande vara den rigtiga och framhållit svårigheten att kunna med säkerhet bedöma en lagstiftning, dertill endast vissa allmänna grundlinier finnas uppdragna. Skälet, hvarför principen, som den 8 December 1881 ansågs rigtig, blifvit frånträdd fyra veckor senare, har, så vidt jag kunnat inhemta, varit ett meddelande från norska regeringen, att lagen skulle lättare antagas af båda rikenas representationer, om den hade den nu föreslagna ordalydelsen. Jag förmodar att norska regeringen har noggrann kännedom om förhållandena i norska stortinget, men huru den kunde veta att lagen med denna ordalydelse skulle lättare antagas af den svenska representationen, förefaller mig oförklarligt, om icke möjligen anledningen dertill ansetts ligga i den vackra logiska anordningen af denna paragrafs labyrintartade satser.

Jag har velat till protokollet lemna detta lilla bidrag till paragrafens historik.

Herr Carleson: Efter behandlingen af den paragraf, som först föredrogs i Kammaren, har jag icke gjort mig några illusioner angående den slutliga utgången. Men om rättvisa beror på viljan att tilldela hvar och en sitt, och om rättvisans, likasom hederns och moralens, lagar fordra, att man icke skall göra mot andra, hvad man icke vill att andra skola göra mot en sjelf, så måste jag förklara att jag icke — möjligen till följd af mitt ofullkomliga begrepp — kan finna denna lags öfverensstämmelse med rättvisans, moralens och hederns fordringar. Lagens bestämmelser i afseende på lapparne äro icke enligt min uppfattning till lika stor fördel för dem som för de bofasta invånarne, och när Sverige frånsagt sig den garanti för

Förslag till
förordning
rörande
Lapparne
i Sverige och
Norge.
(Forts.)

lapparnes flyttningsrätt, som låg i codicillen, kan jag för min del icke inse, att svenska folket uppfyller de förbindelser, det en gång åtagit sig. Jag önskar och hoppas till Gud, att icke en gång, när det gäller vårt eget vara eller icke-vara, samma grunder skola tillämpas, som nu skett i afseende på detta lagförslag. Med sådana åsichter, som möjligen kunna vara origtiga, men som jag emellertid omfattar, måste jag anhålla att få till Kammarens protokoll nedlägga min protest och min reservation mot lagens antagande.

Herr Lagerstråle: Den siste ärade talarens hårda dom öfver denna lag hvilat naturligtvis på den uppfattning, han har om rätta betydelsen af 1751 år codicill och den paragraf i densamma, som tillförsäkrar lapparne vissa rättigheter i det andra landet. Det kan ju dock icke förnekas, att en derifrån afvikande tydning af codicillen gjort sig gällande på flera håll såväl i regeringen som inom representationen, och att det således kan få ifrågasättas, huruvida den för lapparne ytterst fördelaktiga tolkning, denne talare gjort, är den enda riktiga. Den har icke heller omfattats af Utskottets flertal. Till skydd för sina tillgöranden i frågan och såsom grund för dessa får Utskottet åberopa att det å sin sida, efter sin uppfattning af hvad rätt och billigt varit, sökt att åt lapparne bereda alla de fördelar, som ansetts vara med de dem genom codicillen tillerkända rättigheter förenliga.

Anledningen till de varierande förslag, som i afseende på denna paragraf förekommit, är att söka deri, att denna lag, för att blifva bindande för båda rikena, måste antagas af två representationer, som sakna utväg att direkt med hvarandra kommunicera. När ett förslag framställes, måste man således fästa afseende på, att det icke allenast har utsigt att kunna med lätthet gå igenom i det ena riket, utan äfven, att det har utsigt att jemväl i det andra riket antagas, såvida något resultat deraf skall kunna uppnås. Att man nu i denna sista paragraf inlagt en mängd särskilda bestämmelser, för den händelse att en special lagstiftning i endera riket skulle ifrågasättas och komma till stånd, har ju en ganska förklarlig grund deri, att två gånger inom den norska representationen dess konstitutionskomité, som eger behandla frågor sådana som denna, uttalat den åsigt, att, i full öfverensstämmelse med dess uppfattning af 1751 års kodicill, en uteslutande norsk lagstiftning kan reglera de nomadiserande lapparnes rättigheter, allenast den bygges derpå, att de svenska lapparne tillerkännes samma rättigheter som de norska. Då man sett sådana utlåtanden, har det naturligtvis varit af stor vikt och betydelse, att i denna paragraf, äfven med uppoffring af dess korthet och enkelhet, införa dessa moment, så att, om nu denna gemensamma lag blifver antagen, men någotdera landet efter 13 år sätter in fråga att ändra den, man bundit det land, som då vill ändra lagen så, att det i sin separatlagstiftning måste följa de hufvudgrunder, som här äro gifna, och som icke utesluta rättigheten att *utvidga* lapparnes förmåner, utan endast förhindra deras *inskränkande*. Det står i denna paragraf: de i denna förordning lapparne tillförsäkrade rättigheter till bete, jagt, fiske, skogs fång och renvägar

må icke inskränkas eller upphävas; den i förordningen fastställda begränsning i lapparnes ansvar för skada, som af renar föröfvas på utängsslätter och utmark, må icke till lapparnes skada förändras; samt den i förordningen medgifna rätt till verkställighet i det ena riket af domar gifna och förlikningar ingångna i det andra icke upphävas eller inskränkas. Skulle jag tänka mig en benägenhet hos ettdera rikets representation att bereda större fördelar åt lapparne, lägga dessa bestämmelser intet hinder i vägen derför.

*Förslag till
förordning
rörande
Lapparne
i Sverige och
Norge.
(Forts.)*

Jag vill icke längre upptaga Kammarens tid, utan anhåller om bifall till paragrafen enligt Utskottets förslag med det tillägg, den af mig afgifna reservation innehåller. Jag vill upplysa att bland de många olika förslag till det sista momentets ordalydelse, som inom Utskottet förekommo, detta icke kom under någon omröstning. Om så hade skett, skulle antagligen, att döma af de yttranden som sedermera afgafves, Utskottets flertal uttalat sig för detsamma, men till följd af voteringspropositionens uppställning kom det icke under direkt beslut.

Grefve Mörner: Beklagligtvis kan jag icke dela den siste talarrens förhoppning, att de förbehåll, som här gjorts, endast skulle leda dertill att lapparne skulle i framtiden erhålla ökade rättigheter, utan att någon inskränkning deri kunde ske. Jag sade i torsdags och hyser ännu samma öfvertygelse, att dessa stadganden, tillkomna i välmening, i verkligheten en gång komma att visa sig ganska litet kraftiga. Man kan skriva så, att det lyser af välmening på ytan, och på botten ligger bitter skada. Om det en gång kommer att skrivas så, vet jag icke, men man kan vara lika berättigad att antaga det ena som det andra. Emellertid vid det skede, hvori frågan nu kommit, inser jag väl, hvilken utgång saken måste hafva och jag får tillägga att, ehuru jag icke kan yrka bifall till paragrafen — hvilket vore en inkonsequens å min sida, som vore oförsvarlig och som skulle angifva, att jag förut förfäktat åsikter, som jag ej kunnat försvara och således ej bort hysa — skulle jag *dock*, såsom förhållandena nu äro, icke ens önska, att denna paragraf blir helt och hållet förkastad, men då nu en redaktion finnes, hvilken onekligen för mig har gifvet företräde framför paragrafen i det skick, hvori den framkommit i Utskottets förslag, nemligen den, som är gifven i Herr Lagerstråles reservation, så tillåter jag mig säga — och jag tror mig kunna göra det, utan att göra mig förfallen till beskyllning för inkonsequens eller vacklande i mina åsikter — att om paragrafen skall af Kammaren antagas, så önskar och ber jag, att Kammaren åtminstone antoge den, såsom den lyder i Herr Lagerstråles reservation. Derigenom skulle kunna vinnas åtminstone något mera än genom den andre redaktionen, och det är väl icke skäl att skjuta från sig det, man kan vinna, om man också icke kan vinna allt, hvad man åstundar.

Herr Hasselrot: Då jag varit förhindrad att inom Utskottet deltaga i den slutliga behandlingen af denna paragraf, anhåller jag

Förslag till
förordning
rörande
Lapparne
i Sverige och
Norge.
(Forts.)

att få förklara, att jag instämmer i den reservation, som Herr Lagerstråle afgifvit.

Herr Asplund: Jag vill blott tillkännagifva, att jag deltagit i den af Herr Lagerstråle afgifna reservation, till hvilken jag nu yrkar bifall.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att derunder yrkats, dels att förevarande paragraf skulle godkännas, dels, af Herr *Lagerstråle*, att paragrafens första moment skulle godkännas, men andra momentet erhålla den lydelse, som angåfves i Herr Lagerstråles vid utlåtandet fogade reservation, dels ock, af Herr *Nyström*, att paragrafen skulle antagas att lyda sålunda:

»Denna förordning träder i kraft under vilkor, att enahanda stadgande meddelas i Norge, och då från den dag, Konungen för båda rikena bestämmer. Den förblifver gällande till dess tolf månader förflutit från den dag, då dess bestämmelser blifvit från någotdera rikets sida uppsagda, hvilket dock ej må ske förr än åtta år efter förordningens trädande i kraft. Skulle, inom tolf månader efter det uppsägning skett, andra ömsesidiga stadganden i detta ämne icke blifvit inom båda rikena antagna, skall första bihanget eller codicillen till Gränsetraktaten af $\frac{7}{18}$ Oktober 1751, som medan denna förordning är gällande blifver utan verkan, åter träda i kraft.«

Härefter gjordes propositioner enligt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till Herr *Lagerstråles* yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Förordningsförslagets rubrik.

Godkändes.

Utskottets å sid. 34 i utlåtandet gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom de beslut, Kammaren fattat i afseende på sjelfva förordningsförslaget.

Herr Casparsson: Sedan hela lagförslaget nu blifvit antaget, skall jag anhålla att mot detsamma få anmäla min reservation. Det hvilat på principen af *den starkares rätt*, en grund, som jag icke kan godkänna. Då jag sjelf är representant för ett för närvarande försvarslöst folk, kan jag icke utan bäfvan tänka på konsekvenserna, ty historiens lära sammanstämmer med evangelii, att blott *den barmhertige skall ske barmhertighet*.

Herr Nyström: Jag ber att få förena mig i denna reservation.

Föredrogs å nyo och bifölls Sammansatta Stats- och Bankoutskottets den 10 och 11 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 2,

i anledning af väckta förslag om åtgärder för ordnande af affärsförhållandena mellan staten och Södertelje kanal- och slussverksbolag.

Föredrogs å nyo och biföllos Banko-Utskottets den 10 och 11 innevarande Maj bordlagda memorial:

N:o 13, i fråga om eftergift å en Riksbankens fordran;

N:o 14, med förslag till ändring i instruktionen för Riksdagens revisorer vid Riksbankens afdelningskontor; och

N:o 15, angående instruktion för nästa Riksdags Banko-Utskott.

Föredrogs å nyo och bifölls Stats-Utskottets den 11 och 12 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 13 b, angående vissa till regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel hörande frågor.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Bevillnings-Utskottets den 11 och 12 innevarande Maj bordlagda betänkande N:o 15, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga propositioner angående dels förhöjning i befordringsafgiften för lokalbref och dels förändringar i assurancesafgiften för försändelser med angifvet värde, hvilka befordras inom riket, m. m.

1 punkten.

Bifölls.

2 punkten.

Herr Roos: Den af Kongl. Maj:t föreslagna nedsättningen i assurancesafgifterna har blifvit af Utskottet afstyrkt, hufvudsakligen, synes det, på grund deraf, att, enligt Utskottets åsigt, för närvarande ingen reform inom postverket vore angelägnare än det enkla brefportots nedsättande från 12 till 10 öre; hvarför, såsom Utskottet säger, »under tiden hvarje åtgärd, som kunde väntas föranleda ett uppskof med nämnda förändrings snara genomförande, borde undvikas, derest icke vigtiga skäl härifrån påkalla undantag.»

Utan att nu inlåta mig på frågan om hvilka ytterligare reformer inom postverket må vara mest af behof påkallade, ber jag få anmärka, det jag finner Utskottet hafva fullkomligt rätt i att såsom synnerligen önskligt anse att inrikes brefportot måtte kunna så snart som möjligt nedsättas till 10 öre. Det är också ingen anledning betvifla, att en sådan nedsättning snart skall kunna åvägabringas, för så vidt icke postverkets trafikskostnader skulle komma att i någon väsentlig mån höjas. Men, invänder Utskottet, denna portoreform måste komma att

*Nedsättning
af assurances-
afgifterna för
vissa värde-
försändelser.*

*Nedsättning
af assurances-
afgifterna för
vissa värde-
försändelser.*
(Forts.)

fördröjas genom den förlust, som skulle uppkomma genom den af Kongl. Maj:t föreslagna nedsättningen i assurancesafgifterna, hvilken förlust beräknats till icke mindre än 70,000 kronor om året. Jag ber få anmärka att det visst aldrig blifvit sagdt, det en så stor nettoförlust skulle blifva följden af den föreslagna förändringen. Det är lätt komma till öfvertygelse *derom* att i allmänhet en nedsättning i befodringsvilkor verkar tillväxt i trafiken, men det är icke lika lätt att säga, *huru stor* denna tillväxt blir, om den blir tillräcklig, att betäcka minskningen i inkomster för hvar särskild försändelse eller icke, eller om möjligtvis den blir så betydlig, att alledes icke någon förlust uppkommer. Hvad som *kan* och hvad som *äfvén bör*, vid handläggningen af ett ärende, sådant som detta, uppgifvas, det är den största möjliga förlust, som kan deraf föranledas, d. v. s. den förlust, som skulle uppkomma, derest aldeles icke någon tillväxt i trafik skulle blifva en följd af nedsättningen. Det är detta belopp, som de åberopade 70,000 kronor angifva. Det finnes icke skäl förutsätta annat än att mången, som nu, då han afsänder ett bref, innehållande 100 eller 200 kronor, endast rekommenderar detta, i stället skulle assurera det, om afgiften vore billigare. Och det behöfver knappt anmärkas, att genom ett sådant förfarande postverkets inkomster skulle i väsentlig mån ökas. Enahanda blefve utan tvifvel förhållandet äfvén med en del försändelser af större värde, för hvilka nu utländska försäkringsbolag anlitas. Värdet af de för postverket assureerade försändelserna, som år 1877 utgjorde 632 millioner kronor, har år 1881 nedgått till endast 511 millioner kronor; innefattande en minskning af 121 millioner kronor. Om nu till följd af den nedsättning, som är föreslagen, de stora penningeinstitutionerna, i stället för att vända sig till utländska firmor, skulle assurera hos postverket, är det påtagligt, att äfvén härigenom postverkets inkomster skulle icke obetydligt ökas.

Om således ur synpunkten af postverkets fördel ingen anledning förekommer att motsätta sig detta förslag, så återstår att tillse, huruvida icke jemväl billigheten kan påkalla en sådan förändring, äfvén om densamma till en början vore förenad med någon förlust. Jag ber då få fästa uppmärksamheten på en omständighet som äfvén af reservanterne åberopats, nemligen att postverkets inkomster af rekommendations- och assurancesafgifter år 1880 uppgått till icke mindre än 666,000 kronor, under det att den förlust som skyldigheten att ersätta förkomna värdeförsändelser medfört för postverket, icke öfverstigtit 4,000 kronor. Postverkets assurancesrörelse är således, såsom Kammarrens ledamöter behagade finna, en skäligen god affär, hvilken det icke är anledning inskränka, utan fast mer att utvidga. Om det också är obestridligt, att utgifterna för posttjenstens bestridande blifva större genom den särskilda behandling, som de assureerade försändelserna måste undergå, så förefinnes dock icke någon anledning beräkna denna tillökning i utgifter till mer än en tredjedel af rekommendations- och assurancesafgifterna, i hvilket fall alltid skulle återstå 444,000 kronor för att betäcka en utgift af 4,000 kronor.

En omständighet, som utom de nu omnämnda kan anses påkalla förändringen, är den ökade frestelse till tillgrepp, som det nuvarande

systemet innebär. Det är tydligt att, om bland de tusentals personer, som användas i postverkets tjänst, en eller annan frestas till oärlighet, denna frestelse måste blifva starkare än någonsin, i de fall då den tjänstgörande har full anledning antaga, att ett för 5,000 kronor assureradt bref innehåller ett mångdubbelt större belopp. Om nemligen brefvet bortkommer och tjänstemannen ej kan öfverbevisas om tillgrepp, så inskränker sig hans ersättningskyldighet till 5,000 kronor. Det är en frestelse, för hvilken ej bör utsättas en personal, som är allt för talrik, för att en mera genomgripande löneförbättring skulle kunna för närvarande densamma beredas, utan känbara bidrag af statsmedel.

På grund af åberopade omständigheter, att förändringen kan genomföras utan egentlig förlust för postverket, sannolikt äfven med någon vinst i framtiden; att billigheten påkallar, att denna förmån beredes korrespondenterna, samt att förändringen medför större trygghet mot tillgrepp, får jag vördsamt anhålla, att Kammaren, med afslag & Utskottets hemställan, måtte bifalla Kongl. Maj:ts proposition i ämnet.

Herr Stjernspetz: Som Herrarne se, är det icke mindre än 8 af Kammarens ledamöter, som mot Utskottets beslut reserverat sig, och detta på ganska goda grunder. Såsom nyss nämndes af den föregående talaren, äro dessa assurancesafgifter så drakoniskt tilltagna, att enskilda utländska bolag med stor framgång börjat täfla med postverket och till ida lägre pris besörja assurancen. Härigenom har postverket fått vidkännas en ganska betydlig förlust i assurancesafgifter. Inom Utskottet upplystes, att de assurerade försändelserna ensamt från Stockholm nedgått med öfver 100 millioner, sedan dessa utländska bolag började sin verksamhet. Det är gifvet, att en sådan nedsättning, som Kongl. Maj:t nu föreslagit, skall verka derhän, att dessa enskilda bolag icke skola kunna på det sättet fortfara, utan postverket skall kunna draga till sig de assurance, som nu öfvertagas af enskilda bolag. Derfor är det sannolikt, att en minskning af 70,000 kronor i inkomster alls icke kommer att ega rum; kanske till och med en ökning kommer att inträffa. Jag anser dessutom högst oegentligt att så högt beskatta handel och rörelse. Då vi se, att postverket af dessa assurance haft en inkomst af 666,000 kronor, men värdet af de bref, som gått förlorade, icke belöpte sig till mera än 4,000 kronor, så synes allt skäl finnas att göra den nedsättning, som Kongl. Maj:t föreslagit. Jag anhåller därför om bifall till reservanternas förslag.

Herr Bennich: Jag har icke varit i tillfälle att åhöra den föregående diskussionen, men efter hvad man meddelat mig, hafva de talare, som förut yttrat sig, förordat reservanternas mening. Jag vågar också antaga att, derest Kammarens ledamöter varit i tillfälle att taga kännedom af Kongl. Maj:ts proposition och den ågifna reservationen, någon tvekan icke kan uppstå om hvilkendera lösning af frågan, som ur det allmännas synpunkt är den önskvärdaste, den af Kongl. Maj:t eller den af Utskottet föreslagna.

*Nedsättning
af assurances-
afgifterna för
vissa värde-
försändelser.
(Forts.)*

*Nedsättning
af assurances-
afgifterna för
vissa värde-
försändelser.*
(Forts.)

Det är nemligen påtagligt att med den nuvarande assurancesafgiften tvingas korrespondenterna att antingen icke assurera för det hela belopp, som i försändelsen innehålles, eller ock att vända sig till de utländska privata assurancesbolagen, hvilka erbjuda sig att för mycket billigare pris än postverket för närvarande betingar ombesörja assurancen. Dessa privata assurancesbolag taga i anspråk alla de hjälpmedel, hvilka postverket vidtager för att betrygga försändelsernas framkomst. De hafva dervid inga omkostnader, endast de fördelar postverkets anstalter erbjuda. Det kan väl icke vara lämpligt — man må, liksom jag, hylla den fria konkurrensen huru mycket som helst — att statsverket skall vara förpligtadt att ansvara för försändelsernas fortskaffande, men godtgörelsen för dessa förpligtelser tillfalla någon annan. Nu visar sig också att postverket vill åtaga sig dessa förpligtelser mot lägre afgift än hittills, och det visar sig tillika att postverket kan utan fara göra ett sådant åtagande, då försäkringsafgifterna lemnat en inkomst af omkring 666,000 kronor, men den deremot åtagna risken i medeltal under de senare åren vållat en utgift af icke fullt 4,000 kronor per år. Det orimliga förhållandet mellan hvad som betalas och hvad som riskeras, har naturligen framkallat konkurrens af privata assurancesbolag och föranlett enskilde korrespondenter att begagna sig deraf. Följden åter häraf är att afsändare hos postverket icke sanningsenligt uppgifver hvad som i försändelsen inneslutes; och en annan följd skulle kunna uppstå, nemligen att posttjenstemännen frestades att undersöka om den ansvarighet, postverket åtagit sig, icke mer eller mindre understiger det inneslutna beloppet. Häri ligger således en dubbel anledning till missbruk — för afsändaren att icke riktigt uppgifva det inneslutna beloppet och för en möjligen svagt aflönad posttjensteman att dela med afsändaren innehållet af en försändelse. Jag vill så mycket mindre säga att något sådant hittills inträffat, som jag dertill saknar all grund, men jag vill säga att om dessa assurance på sidan af postverket komma att vinna allmännare utbredning, hvilket med kännedom om de enskilda assurancesbolagens billiga vilkor kan antagas komma att mer och mer ega rum, så äfventyrar man att ganska stora afvikelser från hvad som är sant och rätt kunna inträffa.

Det finnes efter min tanke icke mer än två vägar att så vidt det står i menlig makt betrygga oss mot dylika missbruk. Den ena är den af poststyrelsen föreslagna, nemligen att postverket skulle ega rätt att undersöka innehållet af postförsändelser och förvägra deras afsändande, derest de inneslutna beloppen funnes öfverstiga de angifna. En sådan utväg vore ock fullt berättigad, derest assurancesafgiften stode i billigt förhållande till risken, men nu visar sig att ett sådant förhållande icke eger rum, då postverkets assurance- och försäkringsafgifter, såsom jag redan nämnt, uppgått till 666,000 kronor, men ansvarigheten medfört utgifter af endast 4,000 kronor, vid hvilket förhållande det icke kan vara billigt att tvinga korrespondenter att till postverket erlagga oskäligt höga afgifter, då enskilda bolag erbjuda långt billigare vilkor. Den andra och otvifvelaktigt ur alla synpunkter lämpligare utvägen är den af Kongl. Maj:t föreslagna

att nedsätta postverkets assurancespremier till rimliga belopp, hvarigenom de ofvan antydda missbruken, så i ena som andra hänseendet, säkrast förebyggas. Jag vågar vara öfvertygad derom att denna Kammare, lifvad af en varm känsla för hvad som är sant och rätt, icke skall genom afslag å Kongl. Maj:ts proposition lemna sitt tysta medgifvande till fortvaron af ett förhållande, som med skäl kan befaras medföra olycksbringande följder, och jag tillåter mig därför att, med åberopande af den reservation, jag och öfrige ledamöter af denna Kammare i Utskottet afgifvit i denna punkt, anhålla om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Nedsättning af assurancesafgifterna för vissa värdeförsändelser.
(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade Herr Grefven och Talmannen, att i afseende på förevarande punkt under öfverläggningen endast yrkats att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, skulle bifalla Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Härefter gjordes propositioner, först på bifall till Utskottets hemställan och sedan på afslag derå och bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

3 punkten.

Bifölls.

Anmälades och bordlades:

Stats-Utskottets memorial N:o 65, med förslag till sammanjemkning i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Kongl. Maj:ts proposition angående de Kongl. teatrarne; äfvensom

Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 16, angående beräkningen af tull-, post-, stämpelpappers-, bränvinsbrännings- och hvitbetssocker-tillverkningsmedlen;

hvarrefter beslöts att de under dagens lopp första gången bordlagda ärendena skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

Justerades ett protokollsutdrag för den 11 och 13 i denna månad samt fem protokollsutdrag för denna dag; hvarefter Kammaren åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 10 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.